

SAMLAREN

TIDSKRIFT

FÖR

SVENSK LITTERATURHISTORISK

FORSKNING

NY FÖLJD. ÅRGÅNG 28

1947

UPPSALA 1947

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET

UPPSALA 1948
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI AB
47543

En Bellmansdikt från 1772.

Av Olle Holmberg.

Som en poetisk resumé av de historiska händelser som inträffade i Stockholm den 19 augusti 1772 och närmast följande dagar — den kungliga statskuppen — införde Gjørwell i sina Allmänna Tidningar den 27 augusti 1772 det lilla poem av Bellman som nu i Bellmanssällskapets standardupplaga av skaldens skrifter har titeln Öfver den 22 Augusti 1772; i Allmänna Tidningar heter det endast Sång-Stycke. I Dagligt Allehanda stod samma dikt, utan rubrik, att läsa den 28 augusti, och troligen var det också vid ungefär samma tid som den kom ut i skillingtryck. För allt detta redogörs i kommentaren till den nämnda upplagan, 7, sid. 26 f. Utgivarna av denna har inte följt någon av dessa så att säga primära versioner utan en avskrift av Völschow som de på ett par ställen har hyfsat till med ledning av äldre tryck. Titel har de satt efter skillingtrycket; följer man detta också i fråga om texten får man följande utseende på dikten:

Öfver Den 22 Augusti 1772.

Så lyser Din Krona nu Kung GUSTAF dubbelt dyr;
Och Ditt Folk nu med tårar till Ditt Hjerta det flyr.
    Gud och Kung,
    Gud och Kung,
    Gud och Kung,
Är Folkets Röst
Är Svenska Folkets Röst sjung en hwar
Kung GUSTAF är vår FAR,
Kung GUSTAF är vår FAR.

Europa beundrar sådan Ädel Monark,
Så Kunglig, så witter, och i dygden så stark,
Hwem wil icke kyssa Din Spira, Din Hand!
Hwem wil icke lefwa och dö i Ditt Land?
    Wi följa Dig
    Wi hylla Dig,
Och in i döden blir vår kärlek dyrbar och sann,
Vår milda *Kung* lefwe Han,
Vår milda *Kung* lefwe Han.

I ett relativt viktigt avseende är denna text liksom Standardupplagans tvivelaktig. Det står i första raden: »Så lyser din krona». I Allmänna Tidningar och Dagligt Allehanda stod: »Så glänser din krona». Det låter riktigare. Man talar ju om kronans glans, inte om dess ljus. I Allmänna Tidningar och Dagligt Allehanda stod också »sådan ädel monark» i stället för Völschows, skillingtryckets och Standardupplagans »en så ädel monark».

Det förra överensstämmer med »sådan kung» i dikten Gustafs skål och behöver inte vara den senare eller mindre autentiska av de två läsarterna. Dessa och övriga varianter antecknas likaledes i Standardupplagans kommentar.

En däremot i Standardupplagans kommentar obeaktad version av dikten stod att läsa i Norrköpings Wecko-Tidningar den 23 januari 1773. Dikten har där en tidigare strof än de ovan citerade och lyder på följande sätt:

Qvåde vid den lyckeliga Regements-förändringen.

Så öppnas nu Martis tempel, portarna slås upp,
Och vår SPRENGPORT Han rider för sin modige Troupp,

Glad och ung,

Glad och ung,

Glad och ung,

Han för Sin Kung

Drar värjan ut med segren i hand.

Bort buller, mord och brand,

Fäll värjan i Din Hand.

Den Klingan Du blottadt, Mars med Lagrar beprydt.

För Frihet Du fågtat ock för *GUSTAF* betygdt

Din Trohet, Ditt Snille, Din Åra, Din Dygd,

Skall prisas af Hjeltar i *Vasarnes* bygd.

Vi älske Dig;

Vi hedre Dig,

Och in i hjertat satt Din Frihets Bild vid Din Kung.

Om konung *GUSTAF* nu sjung,

Om Konung *GUSTAF* nu sjung.

Så blänker Din Krona nu, kung *GUSTAF*, dubbelt dyr,

Och Ditt folk till Ditt Hjerta, med tårar, det flyr.

Gud och Kung,

Gud och Kung,

Gud och Kung,

Är folkets röst,

Är Svenska folkets röst. Sjung en hvar:

Kung *GUSTAF* är vår Far;

Kung *GUSTAF* är vår Far.

Europa beundrar En så ädel *Monarch*,

Så Kunglig, så Vitter och i Dygden så stark.

Hvem vill icke kyssa Din Spira, Din Hand?

Hvem vill icke lefva och dö uti Ditt Land?

Vi följe Dig;

Vi hylle Dig,

Och in i döden blir vår kärlek dyrbar och sann,

Vår milde Kung, *lefve Han!*

Vår milde Kung, *lefve Han!*

Att också den första av dessa strofer är äkta bellmansk får anses sannolikt. Den börjar på hans friska, åskådliga sätt och innehåller så genuint verkande rader som »Bort buller, mord och brand» eller den enkla, fredligt sinnade »Fäll värjan i Din hand». Den dåliga interpunktionen i rad 12, där något komma måste bytas ut mot punkt för att det ska bli mening i orden, tycks kunna tyda på att uppteckningen är gjord efter sjungen text. Också i andra strofen finns ett par onöjaktigheter. Dess 2:a rad saknar, jämförd med första strofen samt med den i Standardupplagan meddelade melodien, en stavelse, som kommer till om man läser »nu med tårar»

i stället för endast »med tårar». Rad 13 har, troligen med orätt, »uti» i stället för »i». Att kronan i denna version »blänker» är förmodligen en missuppfattning av att den »glänser».

Tidsförhållandet mellan de två stroforna kan man gissa sig till. Att Bellman inte kunde eller ville eller kanske ens fick sitta med händerna i skötet dagarna den 19–22 augusti i Stockholm, då det var så stort behov av poesi, är tydligt. Sannolikt har han skrivit mer än vi har reda på. Någon av dagarna, gärna först den 22, som skillingtrycket och Standard-upplagan vill, har »Så glänser [eller lyser] din krona» kommit till, en helt rojalistisk, helt åt kungen ägnad dikt. Den första strofen, »Så rider vår Sprengtport», bör vara att datera till den tidpunkt då översten och kommandören friherre Jakob Magnus Sprengtporten efter att i Finland ha varit sysselsatt med revolutionens planerade grundval och preludier — med att öppna Martis portar — återkom till Stockholm med sina trupper och skulle hyllas. Det skedde, och det senare skedde grundligt, den 7 september.

Att dikten levde kvar endast med sin ena hälft är naturligt. Det var den som var den ursprungliga, den som folk hade lärt sig, och det var den som handlade om skådespelets huvudaktör och folkets förste älskare, kungen själv. Det hade t. o. m. kunnat anses mindre konvenabelt att, sedan den tillfälliga festyran kring Sprengtporten var förbi, fortsätta att sjunga en sång i vilken inte kungen utan han intog om inte den högsta så den främsta platsen.

I Norrköpings Wecko-Tidningar är emellertid det hela bevarat. Vem som hade skaffat tidningens utgivare, Blume, denna i Stockholm otryckta dikt behöver man inte fundera över, ty det fanns gott om folk som reste mellan Norrköping och huvudstaden. En av dem var den östgötiske lokalskalden Carl Teodor Dahlgren, som tillbringade de upprörda augustidagarna 1772 i Stockholm och stannade där hösten ut. I några av de närmast följande numren av Norrköpings Wecko-Tidningar producerar han sig själv patriotiskt och har kanske hjälpt Blume med redigeringen av hela den serie av rojalistiska och fosterländska poem som under början av år 1773 publicerades i tidningen och som inleds av Bellmans senare till hälften glömda dikt.